

М. В. Баранник, П. В. Голобуцький

Даосизм

ДАОСИЗМ – одна з основних релігійно-філософських течій Китаю. Виник у 2-й пол. 1 тис. до н. е. Після поширення в Китаї [буддизму](#) разом з ним Д. і конфуціанство склали сан цзяо («три релігії»). Засн. Д. вважають Лао-цзи (5–4 ст. до н. е.), але найвідомішим представником Д. був Чжуан-цзи (4–3 ст. до н. е.). За Лао-цзи, усі речі народжуються і змінюються завдяки власному шляху – дао. У світі немає незмінних речей, а на шляху змін усі речі переходять у свою протилежність. Людина повинна дотримуватися природності, відмовлятися від мудрувань, оскільки дао – як першооснова світу, неосяж. і незбагнен. творець, спосіб існування всіх речей, всеохоплюючий і всепроникний закон природи, – недосяжний люд. розумінню, сприйняттю і понятій. вираженню, ніхто не здатний ні осмислити дао, ні долучитися до його твор. надбань. За Чжуан-цзи, лише осягаючи красу неба і землі, мудрець осягає закони безлічі речей – великий мудрець нічого не створює. Сенсом люд. існування є надсвідоме злиття з дао, беззаперечне наслідування і повна довіра законам природи, відмова від рац., неприрод. (антропогенного) знання на користь ірраціонального одкровення. Культура і цивілізація призводять до викривлення, псування людської натури (чжи), суперечать справжньому, справедл. дао і повинні заперечуватися. Єдиним адекват. способом стосунків людини з дао є природність (цзи жань) і недіяння (у вей), пасивне споглядання і невтручання у природні процеси, запозичення державою законів природ. середовища, статичність і самодостатність соціуму. Орієнтація на внутр. споглядання, містичні форми знання, неактивне єднання з природою стимулювали розвиток культ. складової Д. та зрештою спричинили його еволюцію в реліг.-містичну доктрину. Так, у 2–3 ст. Д. розділився на філос. дао (дао цзя) і реліг. (дао цзяо). Першим патріархом реліг. Д. вважають Чжана Даоліна (Чжан Фухань, 34–156 рр.). Реліг. Д. також базується на вченні про дао (шлях вічний, абсолют. і заг. закон спонтан. виникнення, розвитку й зникнення Всесвіту) і водночас увібрав у себе магію, алхімію, лікування, демонологію та ін. елементи нар. культів і шаман. вірувань. Абсолютизація ідеї безсмертя стимулювала пошуки різних способів продовження життя (цан шен) за допомогою сексотерапії, дієти, пневмотерапії тощо. Реліг. Д. особливо поширився в епоху династії Тан (618–907) і став невід'єм. частиною нац. культу. 1222 Д. схвалений як офіц. релігія Чингізханом. Пантеон реліг. Д. налічує тисячі безсмерт. духів, героїв місц. культів та ін. істот. Спершу пантеон реліг. Д. очолювали 3 абстрактні містичні символи: Тай-чу, Тай-су,

Тай-і, за ін. версією – Тянь-і (небес. початок), Ді-і (земний початок) і Тай-і (вище єдине). У процесі розвитку Д. абстрактні категорії цієї тріади персоніфіковано в образах Лао-цзи, Хуань-ді і Пань-чу (іноді Тай-і). Крім Китаю, Д. пошир. у Японії, Кореї, В'єтнамі, Тайвані. Громади даосів є в Україні, зокрема у Києві.

Рекомендована література

1. Васильев В. Религии Востока. С.-Петербург, 1873;
2. Георгиевский С. Принципы жизни Китая. С.-Петербург, 1888;
3. Сборник статей о философии Лао-цзы. Пекин, 1959;
4. Н. Maspero. Taoism and Chinese Religion. Amherst, 1981;
5. Малявин В. В. Чжуан-цзы. Москва, 1985;
6. L. Kohn. Taoist Mystical Philosophy. New York, 1991;
7. Торчинов Е. А. Даосизм. С.-Петербург, 1998;
8. Дао: Гармония мира / Пер. с древнекитай. Х., 2000;
9. Шептан Сю. Дао Фэншуй. К., 2002;
10. Вовк С. М. Даосизм: Вчення і світогляд. Чц., 2003;
11. Його ж. Даофізика: Даоський фундамент. Чц., 2006.

Бібліографічний опис:

Даосизм / М. В. Баранник, П. В. Голобуцький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-23633>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).